

GLOSE LA O CULEGERE DE FOLCLOR A LUI SABIN V. DRĂGOI

1. Culegerea în cauză este *Monografia muzicală a comunei Belinț. 90 melodii cu texte culese, notate și explicate*, în care cuvântul *notate* trebuie luat în sens muzicologic, subsumându-se sensului 4 al verbului *nota*¹ din DLR, s.v.: „a marca (cu un semn), a însemna prin simboluri (cifre, litere etc.)”, deci „a face o transcriere muzicală”, iar nu o adnotare, pentru care compozitorul recurge la termenul *explicate*. Cartea a apărut la Editura Scrisul Românesc, Craiova, [1942], a treia în seria „Melos. Culegere de studii muzicale scoasă de G. Breazu”.

În *Prefață*, p. 7, Sabin V. Drăgoi scrie următoarele: „Am adunat aceste melodii timp de 10 zile, în a doua jumătate a lunii august 1934, fiind rugat de Institutul Social Român Banat–Crișana să fac cercetările de folclor muzical pentru o cât mai completă monografie a comunei Belinț”. Adăugăm că respectivul institut din Timișoara își propusese o investigație sociologică la Belinț, județul Timiș-Torontal, după modelul celor întreprinse de școala lui D. Gusti de la București, având ca temă depopularea evidentă și alarmantă a Banatului în perioada interbelică. De altfel, cercetarea a fost urmărită îndeaproape de eminentul sociolog, care, la încheierea anchetei, a fost prezent în mijlocul belințenilor.

„Nu am plecat cu mare încredere – declară în continuare Sabin Drăgoi, p. 7–8 – (locurile de exploatare cu predilecție și bogate fiind aiurea), știind că satul, prins în obiectivul nostru, de 800 numere de case, 2 000 locuitori, este situat pe linia ferată principală între Timișoara – Lugoj, are gară (debușeu de civilizație de periferie), locuitori târgoveți (zarzavagii) în permanent contact cu orașul și prin urmare cu toate relele lui ademenitoare (lucitoare la suprafață), care cuceresc atât de ușor sufletele simple și naive.

Totuși osteneala mea nu a fost zadarnică. Cu mare greutate am cules de la 9 informatori 90 melodii, care formează tezaurul folkloristic-muzical, repertoriul stins al acestei comune, căci generația actuală nu mai cântă decât muzică cultă (cântece, coruri învățate la școală sau în armată), romanțe și cuplete (muzică ușoară de prost gust). [...] Cu tot regretul și nemulțumirea mea de ordin numeric, am bucuria de a constata, că ceea ce a mai rămas și s-a găsit în această comună e *material foarte frumos și prețios pentru cunoașterea și documentarea muzicii noastre etnice*. Nu-i mai puțin adevărat că nici într-o altă comună nu am întreprins cercetări atât de îndelungate și obositoare”.

Acestea le scria în septembrie 1934, când lucrarea era deja redactată. Sabin Drăgoi n-a publicat-o în volumul colectiv elaborat de colegii săi de echipă și apărut în 1938 la Timișoara: *Anchetă monografică în comuna Belinț*, deoarece rezultatele cercetării sale nu serveau în niciun fel scopului general al anchetei: identificarea cauzelor depopulării Banatului. Constrângerea exercitată asupra investigatorilor de urmărirea strictă a acestei teme i-a determinat pe unii membri ai echipei să ignore o parte importantă a materialului recoltat la Belinț în diferite domenii. De pildă, Traian Topliceanu, însărcinat cu studierea folclorului literar, ne dă o selecție de poezii erotice capabile să explice exclusiv fenomenul foarte răspândit în Belinț al adulterului, văzut ca una dintre posibilele cauze ale natalității scăzute în acest sat. El nu căuta, ca Sabin V. Drăgoi, „tezaure”.

Ne gândim cu regret ce bine era, pentru studierea graiului din Belinț, dacă în echipă ar fi fost cooptați și cercetători bănățeni de talia dialectologului Emil Petrovici (care, cu patru ani înainte, în 1930, anchetase pentru ALR II în Chizătău, la doar doi kilometri de Belinț) sau a folcloristului Romulus Vuia, de la care a rămas în manuscris o culegere de folclor de peste 1 300 piese, de valoarea colecției lui B. P. Hasdeu sau a lui N. Densușianu.

2. Valoroasă, așadar, din punct de vedere muzical, lucrarea lui Sabin V. Drăgoi este, din perspectivă lingvistică, modestă, de la înregistrarea, literarizată și defectuoasă ca percepție pe alocuri, până la interpretarea amatoristică a lexicului dialectal. Acest ultim aspect se poate constata din *Glosarul de provincialisme, cuvinte streine și cu înțeles necunoscut –Expresiuni bănățene*, pe care l-a adăugat la sfârșitul cărții (p. 156–157), un glosar, mai spune el la p. 36, „despre «bănățenizme» și cuvinte al căror înțeles nu l-am putut identifica”, dar, am mai adăuga noi, nici nu s-a străduit îndeajuns să caute în lucrări lexicografice. La urma urmei, nici nu i se putea pretinde prea mult în acest sens.

2.1. Din cei 64 de termeni glosați, 25 se regăsesc în DA, tomurile apărute până în 1942, când cartea lui S. Drăgoi vede lumina tiparului: *alămâie*; *m-a băiat* „m-a scădat” (în text apare în aceeași colindă 18, la p. 53 și varianta prefixată: *îmbăiat*); *bărdui*; *bolândă*; *borbotine* (pronunțat *borboćine*) „un fel de bostan”, glosează Drăgoi, var. pl. a lui *bolbotină* „buruiană” (mai multe informații în DSB IV, 72); *a bui* „a coborî”; *buie* (același cu precedentul, dar cu alt sens: „năvălește”); *buiet* (greșeală de tipar; în text: *buietzi*, pron. *buiédz*, pl. de la *buiede* „buruiană”); *călțun* „gheată” (la Drăgoi: „încălțăminte”; în text *colțuni*, formă ce nu apare în DA ca variantă); *a căra* „a duce”; *ciumeleau* (Drăgoi: „se vorbeau”, sensul însă este cel din DA: „a ciuguli, a mânca câte puțin”, cum se poate deduce din textul colindei 24, p. 60: în timp ce Arhanghelul Mihail se lupta cu diavolul, gonașii se strângeau „pe cel câmp verde frumos” și „ciumeleau”); *ciutele* „capre șute (fără coarne)”; *copania* „copaia, troaca de pâine” (cu un -*n*- etimologic, ca în *piroane*, p. 50, concurat de *piroaie*, p. 68); *corindă*; *Crăciunoasa* „soția lui Crăciun, în grajdul căruia s-a născut Cristos” (probabil greșeală de notare a cuvântului *Crăciuneasa*); *crăimea* „regatul”; *dobândi* „grăi” (!) (contextul este următorul, p. 39: „Noi

umblăm și colindăm / Și pre Domnul din cer căutând / Și-l cătarăm și-l aflarăm / În iesle de boi născând / În paruși făclii arzând / Pre nuiele flori crește-re/ Iar pre boi rouă căde-re / Domn din limba dobânge-re: / – «Oi lerui colindători / Pomeniți nașterea Mea [...]» etc.; într-un caiet rămas de la Ioan Gruneanțu, fost șef al cetei de colindători cu cerbul, versul respectiv sună așa: „Domn din limbă-m dobânda”; bănuim, în ambele cazuri, o deformare a propoziției: „Domnul limbă dobânda”, adică micul Iisus prindea grai); *gomón* (la care adăugăm și pe *gomu*, p. 51) „sfat, murmur”; *gomoní* „sfătui” (refl.); *gongi* „insecte” (formă de pl. neconsemnată în DA); *hodină*; *hodini*; *îmbârni*; *încelui*; *pozonar* (figurează în DA ca var. a lui *buzunar*).

2.2. Alți 14 termeni puteau fi găsiți într-unul din cele mai populare dicționare, care circula în numeroase ediții: Lazăr Șăineanu, DU: *lipi* „tencui”; *lubeniță* „pepene verde”; *lucet* (în text: *luncet*); *otavă*; *polog*; *potcă* „hârgie, năcaz” (vezi *hârghe*, *hârghe* în DA); *prilaz*; *prinse a* „începu a”; *a se propria* (în text: *s-apropiară*); *sălaș*; *stog*; *șuștar*; *țâpă*, var. a lui *țipă*² „aruncă”; *vălău* „vasul din care se adapă” (Șăineanu, DU: „jgheab”; DLR, s. v., glosează 16 sensuri, între care primul, regional, mai ales în Transilv. și Ban., este „jgheab făcut de obicei dintr-un trunchi de copac scobit din care se adapă animalele sau în care se pune mâncare pentru porci”).

2.3. Din restul de 25 de cuvinte, unsprezece sunt înregistrate fie în lucrări de circulație mai restrânsă: *a ugi* [*udi*] „a rămâne” (în forma *udî* apare în Densusianu 1915), fie în DA, fasciculele ulterioare anului 1942: *damful* (în text: *danful* ca în DA) „aburul”, fie în DLR sau alte dicționare mai noi: *negureață* „ceață, negură”, de fapt: „nori negri și întunecoși, aducători de ploaie” (sensul 2 din DLR; cf. textul, p. 62: „Un nor mare, negureață”); *ogrișteană* (Drăgoi nu-l definește): „Frunză verde ogrișteană” (p. 113); DLR: prin Ban. și sudul Transilv. „filimică (*Calendula officinalis*)”, cu et. nec.; s-ar putea să derive de la *ogoriște*, var. a lui *ogorâște*, acesta întâlnit în Ban. și vestul Transilv., cf. ALR I 1229/1 (Orșova MH), ALRM II s.n., h 21/833 (Petrla HD); *petiță* [*peciță*] „pari de grâu, cruci de snopi” (în DLR: *petiță*² „jumătate din clăia de cereale păioase formată din snopi dispuși cruciș și al căror număr variază după regiuni”); *prunculeți* „copilandri”, p. 69: „Prunculeți d-ei mititei/ Ca și niște îngerei” (colinda 33); exact aceste versuri, dar din S. F. Marian, *Înmormântarea la români*, București, 1892, p. 479, ilustrează cuvântul și în DLR, unde explicația este logică: „diminutiv al lui *prunc*; copilaș, (învechit și regional) pruncuț”; *rupse a* „începu a” („Fiul rupse a grâi”, p. 42), este sensul 9 al lui *a rupe* din DLR; *vederă* „se luminează de ziuă” (de fapt: *vederoasă*: „Prângă rugă-o lumânare / Lungă, groasă, vederoasă”, p. 44; sensul 3 al adj. *vederos* din DLR: „care luminează puternic; luminos, strălucitor”); *vioint*, adj. („Cest veșmânt vioint”, p. 38), neexplicat de Drăgoi, figurează în DLR cu atestări din Ban. și sud-vestul Transilv.: „vioriu (1); vână”; *vrau* „grămadă de grâu nevânturat” (p. 56: „Grâul mândru-l treierau / Cu furcile-l întorceau / Paiele mi le scoteau / Boabele toate ugeau / Boabele cu plevile / Vrau poșoru îl făceau / Ciurul lângă vrau puneau / Și frumos îl vânturau”), consemnat în DI, este o variantă a lui *vray*, *vraf*

„grămadă, maldăr, morman” (DEX, s.v.), din sl. *vrahŭ*, ca băn. *prau*, var. a lui *prav*, *praf* din sl. *prahŭ* (DR, VI, p. 367); *virvári* (p. 44: „Tot cinau și se rugau / Ruga-n cer o ridicau / Prângă rugă-o lumânare / Lungă, groasă, vederoasă / Din Virvari [sic!] în luntru-n Cer / Văzură pre Domn din Cer”), cf. *vîrfar*, cu var. *vîrvar(iu)*, DLR, s.v.

2.4. Au mai rămas, așadar, de discutat 14 cuvinte din *Glosarul* lui Sabin V. Drăgoi, după cum urmează:

Adeverî „a discuta” (p. 40: „Ei îmi tot ședeau / Și s-adevereau / Cari sunt mai mari / Unul decât altul.”; p. 70–71: „... trei flori s-arată / Stând la judecată, / Cele trei flori sfinte / Din raiu răsărite / Floarea grâului / Floarea vinului / Floarea mirului / Cari mi se pâra / Și s-adeverea / Cari din toți triele / Sfinte floricele / Ar avea din fire / Mai mare-omenire”). Din contextele acestea, rezultă că definiția „a discuta” este insuficientă aici și ar trebui să introducem o nuanță inexistentă în dicționare: „a-și pleda cauza cu argumente”.

Barz, adj. „pestriș, alb cu brun” (în doina de la p. 13: „Să nu vii pe la prilaz / C-am un câine mare, barz / Și te mușcă de obraz”). Alături de ar. *bardzu*, dr. *barz* (vezi și DSB, III, s.v.) confirmă existența în română a adj. *barz*, -ă, care, prin substantivizare, a devenit numele păsării *barză* (cf. DA, s.v. *barză*).

Cărticél „cărtică” (p. 59: „Diecelu mititelu / Ține-n mână-un cărticelu”), creație *ad-hoc*, impusă de rimă.

Custojă „a descoji” (p. 68: „Voi v-ați adăpat / Eu am însetoșat / Voi v-ați și culcat / Eu am custojatu”). Ce-o fi „descojit” Iisus Cristos, despre care este vorba în colinda 32? Ca acesta, numit aici Dumnezeu, să răspundă la întrebarea sfinților: „Grâul cel curat / Vinul strecurat / Mirul tău cel sfânt / Cel sfânt pre pământ / Din ce sunt făcute / De-s așa plăcute?”, autorul colindei a rezumat din cele trei evanghelii sinoptice episodul Ghetsimani și tot ce-a urmat până la răstignirea lui Iisus, din a cărui carne, sânge și sudoare căzute jos au luat naștere grâul, vinul și, respectiv, mirul. Versurile în care se află cuvântul *custojat* se referă la retragerea lui Iisus pentru rugăciune, în timp ce Petru și alți ucenici trebuiau să *privegheze* un ceas, dar au adormit. „Eu am custojat”, spune Cristos, adică „am privegheat, am stat de pază”. Este verbul *custodiá* (DA), rostit *custođá*, cu *d* + iot africizat, dar notat de Drăgoi prin *j*, confundându-l pe *đ* cu *z* (ca în *zós* „jos”). Verbul, care apare și într-o colindă din PPT (p. 519): „Fata minunată / E custodiată / De trei fecioarei”, are la bază cuvântul *custódie* „strajă, paznic, păzitor”, din lat. *custodia* „idem”, intrat în limba veche prin mijlocire paleoslavă (DA, sub. *custódie*).

Êșter „meșter” și **a eșterî** „a meșteri” (p. 55: „Trei eșteri, trei meșteri mari / Êștereau și meștereau” și, similar, la p. 72). La acestea se mai adaugă diminutivul **eșterél**, la pl., art.: „Êșterei s-agățau / Êștereau și meștereau” (p. 55). Rezultă limpede din contextul citat că aceste două cuvinte nu circulă independent de perechea lor *mêșter* și *meșterî*, ale căror trunchieri sunt. Fenomenul este foarte frecvent în poezia populară și a fost menționat de Pamfile 1906–1907, p. 256, cu referire la *Iene, Iane* din *Caloianul* („Iene, iene, caloieni”): „Asupra lui *Iene, Iane*, prepus, nu ne trebuie multe considerațiuni. Sfârșitul de multe ori se rupe din cuvinte și se pune

înaintea lui sau în urmă, în cântece și exclamațiuni.” La p. 72 din MMB, unde întâlnim din nou trunchierile respective, ne întâmpină și altă sintagmă asemănătoare: „Scrisă-i stire mănăstire”. Presupunem același fenomen și la originea cuvintelor **toției** „toți eii” și **toțiele** „toate ele”, cum le notează și le explică Sabin Drăgoi (în text însă, p. 44, apar scrise fiecare în două cuvinte: „Lângă sfântul de Crăciun / Unde cina Cel Domn bun / Cu toți eii, nepoției / Cu toți ele, nepoțele”; var. Gruneanțu: „Cu toției, nepoției / Cu toțiele nepoțele”). Articulația neobișnuită cu art. hot. a pron. pers. de pers. III, m., pl. – *eii* – și dezacordul *toți ele* ne face să credem că inițial cele două versuri sunau așa: „Cu poției, nepoției / Cu poțele, nepoțele”. Remarcăm că *Cel Domn bun* nu este Dumnezeu, numit mai jos *Domn din Cer*, ci „domnul casei, stăpânul casei, gazda” (în introducerea la colecția sa, *De însemnătatea colindelor*, At. M. Marienescu precizează: „În seara ajunului pleacă câte 4–7 prin sat de la casă la casă și le cântă la ferestrele domnului casei”, PPT, p. 516) și deci trebuia scris *cel domn bun*.

Gen „neam” (p. 50: „Cu tot genul omenesc / De pe mărul pământesc.”; p. 51: „Că e gen afurisit”) este unul dintre multele neologisme ce pot fi întâlnite în colinde, așa cum livești sunt și **serv** (p. 50: „În el șade Dumnezeu / De judecă servul său.”; var. Gruneanțu: *șerbul*); **sabinioare** (p. 62: „Fetișoare sabinioare”; în PPT, p. 524, idem; var. Gruneanțu: „Fetișoare sebioare”; aluzie la răpirea Sabinelor); **a re-nturna** „a înturna”, „a întoarce” (p. 43: „Căci pe unii îi primea / Dar pe alții-i re-nturna”) „a se înturna”, „a se întoarce” (p. 49: „Dar acasă re-nturnară” etc.; în „Și pre junii ei vedea / Nori din pulber prefăcând / Și case reîntornând”, p. 63, *reîntornând* trebuie citit *re-nturnând*, cum rezultă din compararea cu PPT, p. 529: „Și acasă reîntorcând” și cu var. Gruneanțu: „Și acasă re-ntorcând”); **a propăși** „a înainta” (p. 62: „Din nori oare ce eșia / Către jocuri propășia?”), creație cărturărească din *pro-* „înainte” + *păși*, după lat. *progredior* (cf. DLR, s.v.); chiar **mărul pământesc** „globul pământesc” pare un calc după germ. *Reichsapfel* „mărul (globul) imperial”.

Iapă „gazda la care învață colindătorii” (p. 56: „Și cu toți v-am colindat / A grâului colacului / Cum s-o lucrat s-o adunat / Și nouă, gazdă, ne-ai dat / Cu cârnați l-ai înnodat / Sus la grindă l-ai legat / Noi să-l luăm să-l dezlegăm / Și la Iapă ca să-l dăm”). Cuvântul mai înseamnă și „om mai în vârstă care însoțește colindătorii, îi ferește de încăierări cu alte cete și strânge cârnații, colacii, țuica etc. cu care sunt răsplătiți de gazde”; după urarea tradițională, colindătorii încheie cu cuvintele: „Dați și la iapa noastră / Că-i mare și proastă!”; niciunul din aceste două înțelesuri nu apare în DA.

Întuneceată „întunecare” (p. 62: „Un nor mare, negureață / Toată lumea-ntuneceată”; în PPT, p. 524: „Un nour ...” etc.; în var. Gruneanțu: „Un nor mare negurează / Toată lumea-ntunecează”, în pronunția locală: *negur'ádză*, *întuñe-șádză*). Dacă *negureață* ca substantiv și *negurează* ca verb (*a negura*, DA, s.v. *innegura*) există în limba română și se potrivește oricare în versul 1 de mai sus,

întuneceață ca substantiv nu se află în dicționare, în schimb *întunecează* este o formă învechită de ind. prez. a verbului *a întuneca* (vezi DA, s.v.) și dă un sens clar versului 2.

Jită „jilț” (p. 70: „La mijloc de masă / Jită de mătasă”) este, probabil, *jiță*, pluralul dialectal al lui *jiț* „jeț” (DA, s.v.), căci „La locul din frunte [...] / Șade Dumnezeu / Și cu Fiul său”, deci e nevoie de două *jiță*.

Neparcuit, fără nicio explicație (p. 38: „Cest veșmânt viorint / De lungu-i până-n pământ / Șade-n cui neparcuit / Pe la poale mărgărit / Pe la mâneci argintit / Pe la gură aurit”). În această descriere a unui veșmânt somptuos, termenul în discuție s-ar putea referi la o tehnică de ornamentare, de tighelire, de șnuruire a costumației cu motive sinuoase, încolăcite, șerpuitoare, *năpărcuite* (< **năpărcui* < *năpărcă*).

3. Acum, spre a folosi o expresie a lui At. M. Marienescu, „aflu de lipsă a mă abate” și la alte cuvinte din textele culese de Sabin V. Drăgoi la Belinț, neselectate în glosarul său, dar care merită a fi luate în seamă.

3.1. Unele dintre ele, datorită circulației lor restrânse, datorită unor particularități fonetice ori unor sensuri diferite neconsemnate în dicționare, mai ales în DA, care, la data aceea, era doar parțial elaborat, și-ar fi putut găsi locul într-un glosar dialectal. Iată-le pe cele mai importante:

Bălușel, adj. (p. 40: „Românași d-ăi bălușei”), transcris și *bălușel* (p. 62: „Românași d-ăi bălușei”), var. Gruneanțu: *bălușăi*, Marienescu: *belușei* (PPT, p. 522, 524), diminutiv al lui *băl* „blond”, nu figurează în DA. La Marienescu mai apare *bel* (p. 534) sau *belă* (p. 526), acolo unde Gruneanțu scrie *bălă*, iar Drăgoi înregistrează *dalbă* (p. 65). Varianta *bel* s-a impus în onomastica bănățeană, care abundă în nume de familie *Belu* (vezi și DNFR, s.v.).

Călări, s.m., „călăreț, călăraș” (p. 40: „Un călări atunci grăia” sau: „Alt călări atunci zicea”), nu este consemnat în DA cu această formă de singular. În altă parte, Drăgoi notează sinonimul *călărași* (pl., p. 62), cuvânt întâlnit și în PPT, p. 530.

Drumár, s.m. „drumaș, drumeț” (p. 43: „Ți-a fost jele de drumari / Câți flămânzi s-au abătut / Și oricăți ap-au cerut / Cu brânză i-ai săturat, / Cu lapte i-ai adăpat”), nu se află la Șăineanu, DU, nici în DEX. În schimb, I. Iordan explică în DNFR, p. 183, pe *Drumar(u)* prin *drumar* „drumeț”; la Belinț, *drumar* mai înseamnă „angajat al comunei care se ocupă de întreținerea drumurilor din localitate și din hotarele satului”.

Foionfîu, s.m., „saschiu” (p. 66: „Umblă maica după fiu / Prin livezi de foionfîu”), var. neconsemnată a lui *fonfîu* în DA, s.v. Borza 1968, sub *Vinca herbacea*, dă o variantă foarte apropiată: *foiomfîu*. De fapt, pronunția locală este *foiumfîu*, și această formă ar trebui să figureze între variantele lui *fonfîu* în viitorul DA revizuit.

Poșór, s.m. „porcoi”, „grămadă de fân, de paie, de trifoi etc.” (p. 56: „Vrau poșoru îl făceau”), variantă atestată de S. Fl. Marian (vezi DLR, s.v. *porcușor*, 3) a lui *porșor*, iar acesta a lui *porcușor*.

Rusmarin, s.m. (p. 51: „Supt un pom de rusmarin”), variantă neconsemnată în DLR sub *rozmarin*.

Ștalúț, s.n. (p. 62: „Eu pre tine te-oi băga / În ștaluțiul ferecatu”), var. Gruneanțu: *ștaluț* (var. Marienescu: *stăluț*, PPT, p. 524, < *staul!*), diminutiv al lui *ștal* „grajd” (acesta în DLR, s.v.). Să reținem însă că la p. 65, într-un context asemănător, unde ne-am fi așteptat să apară *ștalul*, este *staul*: „Tună-n staul ferecat / Scoate murgul înșelat”.

Șuștar de botez, s.n., „cristelniță” (p. 57, 59), nu este tratat în DLR sub *șiștar* cu acest sens.

Țărăn, s.m. (p. 64: „Dar nu-i soare ca de vară / Ci-s feciori din altă țară. / Unu-i oacheș Moldovan / Altu-i sprinten Ardelean / Stau aproape d-un țaran. / [...] Dar țaranul le grăia: [...]”). În ambele cazuri, S. Drăgoi scrie cuvântul cu *ț*, în timp ce *Moldovan* și *Ardelean* sunt notate cu inițială majusculă, ceea ce dovedește că el n-a înțeles exact sensul lui *țaran* din colinda respectivă, care este „nume dat în Transilvania și Banat românilor din Țara Românească și Moldova înainte de 1918” (DLR, s.v., 1); am specifica, pentru zona noastră, doar: „din Țara Românească”.

Uiegít (pron.: *uiežít*), adj., „de sticlă” (p. 72: „[...] stire mănăstire / [...] Cu fereștile-uiegit”), are la bază bân. *uiagă* (< magh. *üveg*) „sticlă”, care figurează în DM.

3.2. Pentru cei interesați de onomastică, semnalăm câteva coreonime, adică nume de dansuri populare, neafiate în Niculescu-Varone, Costache Găinaru-Varone 1979:

Câlniciana (p. 141), **Cincovana** (p. 144), **Ictăriana** (p. 149), pron. **Ităriana**, au la bază nume de localități: *Câlnic* (AB, CS, GJ?), *Tincova* CS, *Ictar*, pron. *Ităr*, TM.

Talianca (p. 139), pron. *Tălianca* „Italianca”; Drăgoi notează (p. 140): „Creațiune populară sub influența muzicii culte sau împrumut strein. Se joacă de colindători la Crăciun când se umblă cu colinda (Țurca, Pasărea, Cerbul)”.

3.3. În sfârșit, câteva cuvinte percepute greșit trebuie corectate în felul următor: *așa* (p. 63: „Murgu-așa se prefăcea / Pre toți junii întrecea”) prin *șoim* (var. Gruneanțu și PPT, p. 528); *cer* (p. 64: „Ardeleanul le grăia: / – «N-aveți țară ca și-a mea / Că e cer de-atâția munți»)” prin *cerc* (var. Gruneanțu și PPT, p. 530); *(i)nvorba* (p. 46: “Dumnezeu atunci zicea / Repede o ploaie grea / Norii toți că se-nvorba”) prin *(i)nvolba* (cf. DA, s.v.); *omul* (p. 50: “Înainte tronului / Șade omul Raiului”) prin *pomul* (ca în colinda *Judecata lui Adam*, transcrisă de noi dintr-un caiet al lui Dimitrie Lăzărel-Lăzărescu: „Înainte tronului / Șăde-mi pomul raiului”); *pe rând, dare* (p. 45: „Toț închină cu bocale / Și le poartă pe rând, dare”) prin *(i)n perindare* (cf. DLR, s.v. *perinda*: „A umblat paharul pe la toți [...] După ce s-au pândat toți, moașa se scoală de la masă” – citat din S. Fl. Marian, *Nașterea la români*, București, 1892, p. 192); *România* (p. 65: „Hai la horă în frăție / Frați din România”) prin *românie* (ca în var. Gruneanțu) „româtime”, „totalitatea românilor” (despre care cf. Vasile Arvinte, *Român, românesc, România*, București,

1983, p. 140 și urm.); *sfâra* (p. 49: „Nu putură s’apropiare / De sfâra făcliilor / De fumul tămâilor”); var. Gruneanțu: „Nu putea s-apropia / De sfera făcliilor [...]” prin *sfara*, care, în DLR, s.v., este glosat cu sensul „miros greu (cu fum înecăcios provenit din arderea grăsimilor, a cărnii, a (mucurilor) lumânărilor de seu etc.”; *toți triele* (vezi *supra*, sub *adeveri*) prin *tustrele*; *vândut* (p. 43: „Loc în rai tăicuță n-ai / C-ai fost foarte vulturat / Ce-ai vândut n-ai mai lăsat”) prin *văzut*, ca în var. Gruneanțu; *versuri* (p. 49: „Versuri dulci Lui îi cântară”) prin *viersuri*.

4. Concluzionând, putem afirma că, în ciuda abordării neglijente din punct de vedere lingvistic a textelor literare de către Sabin V. Drăgoi, culegerea acestuia conține un bogat material lexical din zona de sud-vest a țării și, cu circumspecția necesară, n-ar trebui să fie ignorată ca sursă a dicționarului-tezaur al limbii române.

SIGLE

AAR = „Analele Academiei Române”, București, 1869 și urm.

ALR I, II = *Atlasul lingvistic român*. Partea I, de Sever Pop, vol. I. *Părțile corpului omenesc și boalele lui*, Muzeul Limbei Române, Cluj, 1938; vol. II. *Familia, nașterea, botezul, copilăria, nunta, moartea*, Muzeul Limbei Române – Otto Harrassowitz, Sibiu – Leipzig, 1942; Partea II, de Emil Petrovici, vol. I. A. *Corpul omenesc, boale (și termeni înrudiți)*. B. *Familia, nașterea, copilăria, nunta, moartea, viața religioasă, sărbători*. C. *Casa, acareturile, curte, focul, mobilierul, vase, scule*, Muzeul Limbei Române – Otto Harrassowitz, Sibiu – Leipzig, 1940.

ALRM s.n. I–IV = *Micul atlas lingvistic român*, serie nouă, vol. I, [București], 1956; vol. II, III, [București], 1967; vol. IV, [București], 1981.

Borza 1968 = Al. Borza, *Dicționar etnobotanic*, București.

DA = *Dicționarul limbii române*. Publicat de Academia Română, sub direcția lui S. Pușcariu, București, 1913–1949.

Densusianu 1915 = O. Densusianu, *Graiul din Țara Hațegului*, București, 1915.

DI = *Dicționar invers*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1957.

DLR = *Dicționarul limbii române*. Literele M și urm., Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1965 și urm.

DM = *Dicționarul limbii române moderne*, București, Editura Academiei RPR, 1958.

DNFR = Iorgu Iordan, *Dicționar al numelor de familie românești*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983.

DR = „Dacoromania”, Cluj, 1921–1958.

DSB = *Dicționarul subdialectului bănățean*, vol. I, II, Timișoara, 1985, 1986. Redactate de Sergiu Drincu; vol. III, IV, 1987, 1988. Redactate de Maria Purdela Sitaru.

MMB = Sabin V. Drăgoi, *Monografia muzicală a comunei Belinț*, Craiova, Editura Scrisul Românesc, [1942].

Niculescu-Varone, Costache Găinaru-Varone 1979 = G. T. Niculescu-Varone, Elena Costache Găinaru-Varone, *Dicționarul jocurilor populare românești*, București, Editura Litera, 1979.

Pamfile 1906–1907 = Tudor Pamfile, *Jocuri de copii*, în AAR, seria II, tom. XXIX.

PPT = Atanasie Marian Marienescu, *Poezii populare din Transilvania*. Ediție îngrijită de Eugen Blăjan. Prefață de Ovidiu Bîrlea, București, Editura Minerva, 1971.

Șăineanu, DU = Lazăr Șăineanu, *Dicționar universal al limbii române*. Revăzut și adăugit la ediția a VI-a. Ortografia Academiei Române, [Craiova], Editura Scrisul Românesc, [1929].

ANMERKUNGEN AM RANDE
EINER VOLKSLIEDERSAMMLUNG VON SABIN V. DRĂGOI
(Zusammenfassung)

Der Autor macht auf eine mögliche Quelle für DLR [Wörterbuch der Rumänischen Sprache] aufmerksam, und zwar auf die Arbeit von Sabin V. Drăgoi, *Monografia muzicală a comunei Belinț* [Musikalische Monographie der Gemeinde Belinț], Craiova, [1942]. Der Band umfasst zahlreiche folkloristische Texte, die der Komponist 1934 in Belinț, Kreis Temesch, aufgezeichnet hat. Er enthält viele Regionalismen aus dem Banat, die in den einschlägigen rumänischen Wörterbüchern entweder gar nicht, oder aber nicht formgerecht, bzw. nicht den richtigen Bedeutungen entsprechend aufgenommen sind. Andere Wörter wiederum wurden von den Hörern oder von S. V. Drăgoi selbst falsch verstanden. Auf derartige Verstümmelungen wird im vorliegenden Aufsatz verwiesen, damit die Lexikographen in Zukunft das richtige Wortmaterial zur Verfügung haben und eventuell bei einer Neuauflage jenes Buches berücksichtigen können.

307045 Belinț, nr. 637, jud. Timiș
simdanila@yahoo.de